

1848-1849 MACAR BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİNDE SÁNDOR PETŐFİ'NİN YERİ VE SEKELLERE DAİR DÜŞÜNCELERİ

Ayşe ÖZ*

Öz

1848-49 Macar Bağımsızlık Mücadelesi, uzun yıllar Habsburg hakimiyeti altında yaşayan Macar ulusunun, bilhassa 1789 Fransız Devrimi'nin ortaya attığı düşüncelerin de etkisiyle özgürlük ve bağımsızlıklarını kazanmak adına ayaklandığı ve bu uğurda ağır bedellerin ödendiği, büyük mücadelelerin verildiği, ancak bu büyük mücadelelere karşın hüsrarla sonuçlanan ulusal bir direniştir. Bu mücadelenin yansımalarını ve yankılarını sadece tarih sahnesinde değil, edebî satırlarda da görmek mümkündür.

Bu çalışmada, Macaristan'ın ulusal şairi olarak kabul edilen ve 15 Mart 1848 ayaklanmasında önemli yer tutan Sándor Petőfi'nin bu mücadeledeki rolü, bu sürecin şiirlerine nasıl yansıdığı ve Macaristan'da nasıl yankılandığı üzerinde durulacaktır. Ancak daha da önemlisi Petőfi'nin bu dönemde, yıllardan beri kökeni konusunda tartışmaların sürdüğü, bu alanda sayısız çalışmalar yapıldığı ve halen yapılmakta olduğu Sekellere dair fikir ve görüşlerini ne şekilde kaleme aldığı da incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: 1848-1849 Macar Bağımsızlık Mücadelesi, Özgürlük, Ayaklanma, Devrim, Macar Şairi, Petőfi, Macar Şiiri, Sekeller.

Abstract

Sándor Petőfi's Role in the Hungarian Revolution of 1848-1849 and Thoughts about Sequels

The Hungarian Revolution (War of Inependence) of 1848-1849 is a national resistance initiated by the the Hungarian people, who living under the Habsburg Monarchy for long years, and especially also with the effect of the ideas put forward by the French Revolution between 1789 and 1799, revolted in the name of freedom and independence, and as a result of it they paid a heavy price and suffered greatly. But, inspite of this big struggle, it was resulted in frustration. The reflections and

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Hungaroloji Anabilim Dalı, avoz@ankara.edu.tr.

echoes of this can be seen not only in the stage of history, but also in the literary lines.

This study dwells upon Sándor Petőfi's role in this struggle who is considered a national poet and who holds an important place March 15, 1848 revolution in Hungary, exploring how this struggle is reflected in his poetry of this process, and how it is resonated in Hungary. But more importantly, this study analyzes Petőfi's ideas and views in this period on the sequels which were and are still discussed regarding their origin for long in this field.

Keywords: *The Hungarian Revolution of 1848-1849, Freedom, Revolt, Revolution, Hungarian poet, Petőfi, Hungarian poem, Sequels.*

Ülkemizde Macar edebiyatı, Macar şiiri veya Macar şairi kavramlarını duyduğumuz zaman Sándor Petőfi (1823-1849)'nin ismi ilk akla gelen isimlerin başında yer alır. Macar edebiyatı açısından önemli bir yere sahip olan Petőfi, ürettiği edebî ürünlerle sadece Macar halkının değil, bütün dünya halklarının zihninde büyük etkiler yaratmış bir şairdir. Bu büyük edebiyatçının hayatı ve eserleri yıllardır hem Macaristan'da hem de çeşitli ülkelerde çok araştırılmış ve incelenmiş bir konudur. Petőfi ülkemizde de bilinen bir Macar şairidir. Geçmişten günümüze doğru Sándor Petőfi ve onun eserleri ile ilgili ülkemizde yapılmış çalışmaları taradığımızda, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan pek çok Macarca eseri Türkçeye çevirerek ülkemizde tanıtan Necmi Seren'in 1943 yılına ait *Aşk ve Hürriyet Şiirleri* adlı çeviri eserine rastlamaktayız. Seren, bu çalışmasında, Petőfi'nin pek çok şiirini Macarcadan Türkçeye tercüme etmiştir.¹ Daha ziyade şair kimliğiyle bilinen Tahsin Saraç da Petőfi'nin pek çok şiirini Fransızcadan dilimize çevirmiş ve 1976 yılında yayımladığı *Petőfi-Şiirler* adlı eserinde ülkemizde tanıtmış bir isimdir.² Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, o zamanki adıyla Hungaroloji Enstitüsü'nden mezun kütüphaneci, araştırmacı-yazar ve çevirmen kişiliğiyle tanınan Sami Nabi Özerdim de 1981 yılında yazdığı *Macar Yazınından Çeviriler* adlı makalesinde Petőfi'den ve onunla ilgili yapılan çalışmalardan söz etmiştir.³ Aslında Özerdim'in Petőfi'yi bizlere çok daha önce tanıtmış olduğu malumatını Behçet Necatigil'in *Balkan Ülkeleri Edebiyatlarından Türkçeye Çeviriler*

¹Ayrıntılı bilgi için bkz: Petőfi, Sándor. *Aşk ve Hürriyet Şiirleri*. Çev. Necmi Seren. İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi, 1943.

²Ayrıntılı bilgi için bkz: Petőfi, Sándor. *Petőfi-Şiirler*. Çev. Tahsin Saraç. İstanbul: Cem Yayınevi. 1976.

³Ayrıntılı bilgi için bkz: Özerdim, Sami Nabi. "Macar Yazınından Çeviriler." *A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık 1979-1980*. Ankara: S.B.F Basın ve Yayın Yüksekokulu Basımevi, 1981. 247-262.

adlı çalışmasından ediniyoruz.⁴ Daha güncel çalışmalara baktığımızda, Prof. Dr. Naciye Güngörmüş de *Ölümünün 140. Yıldönümünde Sándor Petőfi (1823-1849)* adlı makalesinde bu şairle ve şairin eserleriyle ilgili önemli malumatlar vermiştir.⁵ Dolayısıyla János Arany'nın da dediği gibi, "Petőfi sadece Macar ulusunun değil, bütün dünyanın en önemli şairleri arasında yerini alır" (Klaniczay 735).

Petőfi'nin şairliği kadar hayatı hakkında da ayrıntılı bilgilere sahibiz. Onun, 1823 yılında, yılbaşı gecesinde doğduğunu, yazdığı bunca şiiri çok kısa bir hayata sığdırdığını, en önemlisi 1848-1849 Macar ihtilali denildiğinde hem askerî hem edebî kişiliğiyle adının zihinlerde canlandığını ve 1849'da Segésvár yakınındaki bir çatışmada Rus Kazakları tarafından öldürüldüğünü de biliyoruz.

Dahası, Slovak kökenli bir aileden gelen Petőfi'nin doğum yeri kütüğünde her ne kadar Kiskőrös olarak yazılmış ve pek çok çalışmada bu şekilde gösterilmişse de, Petőfi, *Szülőföldemen* (Memleketimde) adlı şiirinde Kiskunfélegyháza şehrini doğduğu yer olarak belirtir (Petőfi Sándor költeményei 1014-1020). Zira Petőfi kalben ve ruhen kendisini oraya ait hisseder ve o toprağın çocuğu olarak görür.

Hayat şartları ve ailesinin maddî durumu nedeniyle hayatını hep bir yerden bir yere göç ederek devam ettirmek zorunda kalan Petőfi, eğitimini de çeşitli yerlerde sürdürür. Bunlar arasında Petőfi'nin hayatında 1835'ten 1838'e kadar Aszód'da geçirmiş olduğu üç yıl çok önemli bir yer tutar. Zira Petőfi, *Úti jegyzetek* (Yol Notları) (1845) adlı düzyazı çalışmasında da dile getirdiği gibi ilk şiirlerini burada yazmaya başlamış, ilk kez burada âşık olmuş ve oyunculuğa karşı isteği ilk kez burada açığa çıkmıştır (Ilyés 33; Klaniczay 737; Petőfi). Aszód, Petőfi'nin *Bucszás* (*Immár kész koszorunk*) (Veda) (1838) adlı veda ve ayrılık temalı edebî şiirini yazdığı yer olması açısından da ayrı bir önem taşır (Petőfi Sándor költeményei 7-8).

1841 yılında Pápa'da öğrenim gördüğü esnada onun için artık yeni bir dönem başlamıştır. Bu yıllarda Macar edebiyatının büyük yazarlarından olan Mór Jókai ile tanışır ve aralarında büyük bir dostluk başlar. Bunun yanı sıra 1842 yılında edebî başarı gösteren *A borozó* (Şarap İçen Kimse) adlı ilk şiirini *Sándor Petrovics* adıyla burada yayımlar (Klaniczay 737; Petőfi Sándor költeményei 53). Ayrıca aynı yıllarda daha pek çok şiiri de kalem alır. Bu şiirleri arasında Kasım ayında ilk kez *Petőfi* adıyla yayımlanan

⁴ Ayrıntılı bilgi için bkz: Necaitigil, Behçet. "Balkan Ülkeleri Edebiyatlarından Türkçeye Çeviriler." *Türk Dili, Çeviri Sorunları Özel Sayısı*. Ankara: TDK Yayınları, 1978. 135.

⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz: Güngörmüş, Naciye. "Ölümünün 140. Yıldönümünde Sándor Petőfi." *DTCF Dergisi* XXXIV. 1-2 (1991): 109-115

Hazámban (Yurdunda) adlı şiiri dikkat çekicidir (Klaniczay 739; Petőfi Sándor költeményei 64-65).

Petőfi, 40'lı yıllarda tiyatro alanındaki çalışmalarına devam etmek amacıyla bir kez daha zorlu bir mücadele içerisinde savrulur durur. Bu sefer oyunculuk çalışmaları nedeniyle Pozsony (bugünkü Bratislava) ve Debrecen'de bulunmak durumunda kalır. Debrecen'de çok zor günler geçiren Petőfi, 1844 yılının Şubat ayında derlediği şiirleriyle Peşte'ye hareket eder. Debrecen'den Peşte'ye giderken içinde bulunduğu ruh halini ve aslında bir bakıma da hayatını bir mektubunda şöyle tasvir eder (Beöthy 526):

Eskimiş bir elbise içinde, yürüyerek, cebimde birkaç yirmilikle, tek bir şiir kitabıyla Peşte'ye seyahat ettim. Bütün umutlarımı bu bir ciltlik şiir kitabına sığdırdım. Düşünüyorum da bu şiirlerim yayımlanır mı ne ala, ancak yayımlanmazsa yine ala. Çünkü o zaman ya açlıktan ölürüm ya da soğuktan ve böylece bütün acılarım son bulur.

Hayatı her daim zorluklarla ve mücadele içinde geçen şair açısından 1844 yılı adeta bir dönüm noktası niteliğindedir. Bu dönem, oyunculuk çalışmalarına veda ettiği, yazarlığa karşı ilgisinin yoğunlaştığı, *Versei* (Şiirleri) adlı çalışmasının ortaya çıktığı ve en önemlisi Petőfi'nin artık bir şair olarak gönüllerde yerini almaya başladığı bir dönemdir. Bu şair, şiirlerindeki şaşırtıcı yenilikle ve samimi anlatımıyla zihinlerde hemen yer edinir ve kısa zaman içinde Macaristan'ın en ünlü şairleri arasına dâhil olur. Macar edebiyatında Petőfi aynı zamanda, halkçı-ulusçu edebiyatın şekillendiricisi ve halk şiirinin ve şiir sanatının eşsiz gücü olarak nitelendirilir. Bununla birlikte halkın duygu ve düşünce tarzını ve halk dilini edebiyata uyarlayan bir şair olarak da yorumlanır. Diğer yandan Petőfi bu dönemde epik şiir tarzında yazdığı eserleriyle de dikkatleri üzerine çekmeyi başarır. Bu tarzda ortaya koyduğu eserler arasında bir köy öyküsünü anlatan ve dört şarkıdan oluşan *A helység kalapácsa* (Köyün Çekici) (1844, Ağustos-Ekim) ile Macar edebiyatında bugüne kadar içerisinde en çok milliyetçi unsurları barındırdığı kabul edilen bir eser olarak bilinen *Vitéz János* (Kahraman János) (1845, Mayıs) adlı çalışmaları göze çarpar (Beöthy 526, 537; Güngörmüş 113; Petőfi Sándor költeményei 188-225, 263-315; Szerb 344).

Petőfi'nin bu döneme ait eserlerinde ayrıca yaşadığı duygusal kırılmaların izlerini de görüyoruz. Buna en güzel örnek Gödöllő'de âşık olduğu Berta Mednyánszky'e ithafen yazdığı *Szerelem gyöngyei* (Aşkın İncileri) (1845) adlı çalışmasıdır (Brauch; Petőfi Sándor költeményei 403-

404, 422). Dolayısıyla Petőfi'nin farklı yaşam alanlarında bulunmasının sanatında farklı ilgi alanlarının oluşmasına yol açtığı sonucunu eserlerine bakarak rahatlıkla söyleyebiliriz. Başka bir deyişle onun eserleri bir nevi yaşamının yansımalarıdır.

1846 yılı da Petőfi açısından bir diğer önemli dönem olarak yorumlanabilir. Yaşadığı hayal kırıklıkları, ailesinin maddi durumu ve en önemlisi politik hayatın gerilemesinin ardından Petőfi artık daha bilinçli bir devrimci ve aynı zamanda demokrat bir şair olarak karşımıza çıkar. Petőfi'nin şiirleri ve edebî faaliyetleri bu andan itibaren tamamen Macar halkının özgürlüğünü ve devrim düşüncelerini içerir. Şairin bu dönemde dile getirmiş olduğu şiirleri arasında, çok arzuladığı ihtilal konusunda Macar halkını bilinçlendirdiği ve özgürlüğün ve bağımsızlığın önemine dikkat çektiği *A nép* (Halk) (1846, Haziran-Ağustos) adlı eseri önemli bir yer tutar (Petőfi Sándor költeményei 586-587). Bu eser hem elinde kılıç tutan, savaşı halkın neden ve ne için mücadele ettiğini anlatır hem de bunca teri ve kanı ne için döktüğü konusunda şairin halkını bilgilendirmesi ve bilinçlendirmesi açısından büyük önem taşır. Bu döneme ait bir diğer önemli eseri olan *Egy gondolat bánt engemet* (Bir Düşünce Beni Kahrediyor) (1846, Aralık) adlı çalışmasında da ölümü ve bilhassa özgürlük ve bağımsızlık uğruna gerçekleşecek bir ölümü arzuladığını haykırır adeta dizelerinde (Petőfi Sándor költeményei 636-637). Bu haykırışı Tanrı duymuş olacak ki üç yıl gibi bir zaman diliminin ardından Petőfi hayal ettiği bir şekilde ölümle buluşur.

Vatanının özgür ve bağımsız olmasını arzulayan, şiirlerinde buna genişçe yer veren Petőfi, bu amaçla çeşitli siyasal ve toplumsal faaliyetlerde de bulunmuştur. Bu tarzdaki faaliyetlerin başında 1846 yılının Mart ayında demokrat genç yazarlardan oluşan ve modern Macaristan'ı yaratmak adına oluşturduğu *Tizek Társaság*⁶ adlı dernek gelir. Bu dernek esasen genç Macaristan'ın yaratılmasına katkıda bulunan bir girişim olmakla birlikte Petőfi'nin, yazarları ve yayınevlerini korumak adına oluşturduğu bir topluluktur. Ancak bu topluluk ne yazık ki o dönemdeki mevcut politik ortamda arzulandığı gibi bir gelişme gösterememiştir.

Yaptığı faaliyetlerle ve eserleriyle devrime olan inancını ve isteğini kanıtlayan Petőfi, 1847 yılının sonunda Pesti Hírlap dergisinde Antal Csergey'e söylediği "Adeta köpeğin depremi hissettiği gibi ben de devrimi hissediyorum" (Klaniczay 781) şeklindeki sözleri de ihtilal ateşiyle yanıp tutuştuğunu, ulusunun ve vatanının özgür ve bağımsız olmasını ne kadar çok arzuladığını doğrular niteliktedir.

⁶ Bu toplulukta Sándor Petőfi başta olmak üzere, Mihály Tompa, Mór Jókai, Alajos Degré, Károly Obernyik, Albert Pálffy, Károly Bérczy, Albert Pákh, Kálmán Lisznyai, Frigyes Kerényi yer alır.

Tam da burada Macaristan'ın o dönem içinde bulunduğu ortamı anlatmak belki de Petőfi'yi daha iyi anlamamıza katkı sağlayacaktır. O yıllar, Macaristan'ın Habsburg hakimiyeti altında yaşaması sonucunda bağımsızlığını kaybettiği ve Habsburgların reform adı altında uyguladığı baskıcı düzenlemeler karşısında ulusun direniş gösterdiği ve hem Avrupa'da hem Macaristan'da özgürlük ve bağımsızlık seslerinin yükseldiği bir dönem olarak kabul edilir.

İşte böyle bir dönemde, 1848 yılı başlarında Avrupa'da ve bilhassa Viyana'da devrimlerin birbiri ardına patlak vermesi üzerine Peşte'deki genç aydın kesim de harekete geçmiş ve Habsburglar'a karşı ayaklanmıştı. Halkın önemli tabakasını oluşturan bu ileri görüşlü kimseler, Macar ulusunun isteklerini 12 maddede toplayıp devlet sansüründen izin almaksızın Petőfi'nin Viyana'daki devrimin patlak verdiği gün, 13 Mart 1848 tarihinde kaleme aldığı *Nemzeti dal* (Ulusal Türkü) adlı şiiriyle birlikte bastırırlar (Pál 47).

O dönemde gençliğin düşünsel önderi ve halkın sözcüsü olarak karşımıza çıkan Petőfi, *Nemzeti dal* adlı şiiriyle bu mücadelede önemli bir yer almıştır. Petőfi sadece *Nemzeti dal* adlı şiirinde dile getirdiği "Talpra magyar! (Ayağa Kalk Macar!)" (Petőfi Sándor költeményei 966-968) sözleriyle değil, aynı zamanda *Dicsőséges nagyurak...* (Anlı Şanlı Büyük Beyler...) (1848, Mart) adlı çalışmasında da halkı ve bilhassa gençliği bu devrim hareketine katılmaya teşvik etmiş; halkın, içinde yıllardan beri gizli kalan düşünceleri şiirleriyle dile getirmiştir (Petőfi Sándor költeményei 946). Bu eserin yanı sıra *Kemény szél a fűj* (Sert Bir Rüzgar Esiyor) (1848, Şubat) adlı çalışmasıyla da gençliği ve Macar ulusunu devrim için harekete geçmeye davet eder (Petőfi Sándor költeményei 944-945).

Gerek şiirleriyle gerekse eylemleriyle özgürlük düşüncesine hizmet eden Petőfi devrimdeki rolünü *15-dik március* (Martın On Beşi) adlı şiirindeki şu sözleriyle ölümsüzleştirmiştir (Petőfi Sándor költeményei 970):

”... E hős ifjuság vezére Voltam e nagy tetteknél.”	”... Kahraman gençliğin önderi idim Bu büyük hadisede.” ⁷
---	--

Buradan hareketle 15 Mart 1848 tarihinde başlayan Macar Bağımsızlık Mücadelesi o andan itibaren Macar tarihinde ve edebiyatında Peşte devrimi ve Petőfi ile özdeşleşmiştir adeta.

Mücadelenin başladığı dönemlerde cumhuriyet ve demokrasiden yana bir tutum sergileyen Petőfi, krallık düşüncesine karşı mücadele etmiş ve bu durumla ilintili olarak pek çok şiiri kaleme almıştır. Bunlar arasında satirik

⁷ Bu şiirden yapılan alıntı makalenin yazarı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

bir şiir olan *Készülj, hazám!* (Hazır Ol Vatanım!) (1848, Nisan), *A királyokhoz* (Krallara) (1848, Mart), *A királyok ellen* (Krallara Karşı) (1844, Aralık), *Akasszátok föl a királyokat!* (Kralları Asınız!) (1848, Aralık) adlı şiirleri dikkati çeker (Petőfi Sándor költeményei 977-979, 974-975, 327-328, 1174-1175). Petőfi'nin *A királyhoz* adlı şiirinin her kıtasında tekrarladığı "Nincsen többé szeretett király! (Sevilmiş bir kral yoktur!)" (Beöthy 528; Petőfi Sándor költeményei 974-975) sözleri hükümet nezdinde büyük bir antipati uyandırmıştır.

Bunun yanı sıra Petőfi, Macar politikacılarına karşı da direniş göstermiştir. Petőfi bir meclis toplantısında "ben bu hükümete değil vatanımı köpeğimi bile emanet etmem" (Klaniczay 783) sözleriyle hükümet karşısı bir tutum içerisinde olduğunu da göstermiş; *A magyar politikásokhoz* (Macar Politikacılarına), *A nemzetgyűléshez* (Halk Meclisine) adlı şiirlerinde de bu düşüncesini ortaya koymuştur (Petőfi Sándor költeményei 896-897, 1023-1025). Sarf ettiği "köpek" sözüyle Petőfi'nin, mevcut dönemdeki durumu ve hissiyatını eleştirel ve alaycı bir dille ifade ederek hicvetmenin de ötesi bir tutum sergilediği görülür.

Onun şiirinde, sanatında düşlediği ve olmasını istediği toplum yapısının gerçekleşmesi için bizzat politik yaşama katılma yönünde adımlar attığı da görülür. Bu doğrultuda en büyük isteği halkı mecliste temsil etmek olan Petőfi seçimlere katılmış, ancak hükümet şiirleri ve tavırları nedeniyle antipati duyduğu Petőfi'ye, karşı oy kullanmaları için halkı örgütlemiştir. Hükümet sadece bununla yetinmeyip yandaşlarının gösteri yapmalarına da engel olmuş, Petőfi'yi ise Peşte'den uzak diyarlara göndermiştir. O ise, yaşadığı bu hayal kırıklığına rağmen devrime olan inancını yitirmemiş, şiirleriyle mücadelesini sürdürmeye devam etmiştir. *Az apostol* (Havari) (1848, Ağustos) adlı epik şiiri de bu dönemi ve Petőfi'nin mücadelesini yansıtan güzel örneklerden biridir.

1848 yılı, Petőfi'nin şiirlerinde vatan ve ulusal özgürlük ve bağımsızlık kavramlarının daha çok vurgulandığı, savaşın ve ihtilalin havasının oldukça yoğun hissedildiği bir dönem olarak kabul edilir. Şair bu dönemde *A magyar nép* (Macar Halkı) (1848, Haziran) adlı şiirinde vatan ve bağımsızlığın önemine dikkat çeker (Petőfi Sándor költeményei 1020-1021):

„Haza és szabadság, ez a két szó, melyet	Vatan ve özgürlük, bu iki sözcük,
Először tanuljon dajkától a gyermek,	Bir çocuk dadısından ilk bunu öğrenmeli,
És ha a csatában a halál eléri,	Ve şayet savaşta ölüm gelip ona çatarsa,
Utószor e két szót mondja ki a férfi!”	Er kişi son kez bu iki sözcüğü söylemeli! ⁸

⁸ Bu şiirden yapılan alıntı makalenin yazarı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

Şairin, *Ismét magyar lett a magyar...* (Yeniden Macar Oldu Macar...) (1848, Temmuz)'da da özgürlük için çağrıda bulunduğu ve *Élet vagy halál* (Yaşam ya da Ölüm) (1848, Eylül) adlı şiiriyle özgürlük için mücadele eden halka seslendiği görülür. *A vén zaszlótartó* (İhtiyar Bayraktar) (1848, Ekim) adlı şiirinde ise şair, atasından kahramanca söz ederken karşımıza çıkar. *Tiszteljétek a közkatonákat!* (Rediflere Saygı Duyun!) (1848 Ekim-Kasım) adlı şiirinde savaşın zorluğunu göğüsleyen askerlerden, *A huszár* (Macar Süvarisi) ve *A honvéd* (Macar Askeri) adlı eserleriyle de ulus bilincini ön plana çıkararak Macar askerinden bahseder. *Csatadal* (Savaş Türküsü) (1848, Aralık) adlı eseriyle savaş meydanında yaşananları bizlere anlatır (Güngörmüş 110; Petőfi Sándor költeményei 1025-1026, 1151-1153, 1153-1155, 1158-1159, 1209-1210, 1210-1212). Ve yine bu dönemde Petőfi'nin Macar topraklarında hüküm sürenlerin, Macaristan'ı yönetmek istediğini beyan edenlerin aslında Macaristan'ı kurtarmaktan ziyade daha çok kendi kişisel beklenti ve hedeflerine yönelik amaçlara hizmet ettiklerini düşünmüş olduğu izlenimi veren ifadeleri de vardır. Şair, *A székelyekhez* (Sekellere) (1848, Ekim) adlı şiirinde Macarların özgür ve bağımsız bir ulus olması için dünyadaki tek kardeşi olarak nitelendirdiği Sekelleri birlik olmaya, birlikte hareket etmeye davet ederek bu ulusun kurtarılacağına inanır ve bu durumu şu dizelerle bizlere anlatır (Petőfi Sándor költeményei 1149-1150):

„A köröskörül sötét felhő az égen,
Egy magányos csillag ragyog középen.
Az a csillag ott a magyar nép képe,
Kit idegen népek vetek középre.

Gökyüzünde her tarafta karanlık bulutlar,
Ortasında yalnız bir yıldız parlıyor.
Oradaki o yıldız Macar ulusunun resmidir,
Yabancı uluslar çevresini sarmış onun.

Nagy a világ, és testvérünk nincs benne,
Nincsen, aki bajainkban részt venne.
Dehogy testvér a magyarhoz a világ!
Ellensége minden ember, akit lát.

Dünya büyük, fakat içinde dostumuz yok,
Derdimizi paylaşan kimse yok.
Dünyada Macarların dostu yok!
Gördüğü herkes onun düşmanıdır.

Ha a magyar is elhagyja a magyart,
Nem lesz akkor olyan, aki vele tart,
Ugy eltűnik, mint az égről a csillag,
Ha a sötét felhők reáborulnak.

Eğer Macar da Macar'ı terk ederse,
O zaman onun yoldaşı kalmayacak,
Gökyüzünde yıldızın kaybolduğu gibi,
Karanlık bulutlar kapladığında.

Föl, székely, föl, közös az ellenségünk,
Tinektek is az árt, aki minékünk,
Az vert vasra titeket, aki minket,
Együtt törjük szét a közös bilincset!

Haydi Sekeller gelin düşmanımız ortak,
Bize zarar veren size de zarar verir,
Sizi zincire vuran bizimkiyle aynıdır,
Birlikte kıralım ortak zincirlerimizi!

Mert végtére szabadokká kell lennünk;
Hadd legyen az egész világ ellenünk!
Bennünetek az még kétségbe ne ejtsen,
Hisz velünk van az igazság s az isten.
Mutassuk meg: a magyar nem olyasmi,

Zira nihayetinde özgür olmamız gerek;
İsterse bütün dünya düşmanımız olsun!
Bizleri yıldınlığa düşürmesin bu durum,
Çünkü doğruluk ve Tanrı bizimledir.
Macarların sanıldığı gibi olmadığını,

Mint a gyertya, mit el lehet oltani; A magyarnak élnie kell örökké, És nem szabad rabnak lennie többé!	Mum gibi söndürülemeyeceğini gösterelim! Macarlar sonsuza kadar yaşamalı, Ve bir daha asla esir olmamalı!
Föl, székely, nézz szembe az ellenséggel; Ki néz vele szembe, ha nem a székely? Hisz a székely ósapja volt Attila, Kit úgy híttak, hogy az isten ostora!	Haydi Sekeller düşmana karşı çıkın; Kim karşı gelir Sekellerden başka onlara? Çünkü Sekellerin atasıydı Atilla, Onun Tanrı'nın kılıbacı olduğuna inandılar.
Hiába, Bécs, hiába van gázságod, Küldheted ránc a rácot, a horvátot; Állani fog, állani fog Magyarhon, Élni fogunk, élni fogunk szabadon!"	Boşuna, Viyana, boşuna alçaklığın, Gönder istediğin kadar Sırp'ı, Hırvat'ı; Direnecek, direnecek Macar vatani, Yaşayacağız, özgürce yaşayacağız! ⁹

Asya'dan gelip Avrupa'da yurt tutmuş Macarların doğusunda Transilvanya'da, yani Erdel topraklarında yaşayan ve tarihsel süreç boyunca öz kültürünü korumaya yönelik her zaman büyük mücadeleler göstermiş, çok şeyini feda etmiş Sekellere seslenişinin ardından Petőfi, 1848 yılının Ekim ayında Peşte'den uzaklaşarak bir diğer halk ayaklanmasının yaşandığı Sekel topraklarına hareket eder, ancak oraya ulaşamaz. Mücadeleden vazgeçmeye niyeti olmayan Petőfi önce Erdőd'e, oradan da Debrecen'e 28. tabura gider. Ekim ayının ortasında hem kendisinin çok istemesi hem de o dönemdeki koşullar gereği yüzbaşı olarak Macar ordusunun başına getirilir. Kılıç tutacağı günü sabırsızlıkla bekleyen Petőfi bir yandan baba olmasının verdiği yükümlülüklerle, diğer taraftan maddi sıkıntılarla uğraşmak zorunda kalır. İşte bu nedenle, bu süre zarfında orduda ve savaş meydanında yerini alamaz, ancak uzaktan sadece şiirleriyle savaşa destek olur. 1849 yılının ilk ayında Erdel'deki savaşın başkomutanı olan Leh Generali József Bem'in ordusuna katılır. Böylece Erdel, devrimin şairi ve devrimin komutanının buluşmasına ve bu ikili arasında adeta bir baba-oğul ilişkisine de vesile olur. Petőfi, hayatında önemli bir yer teşkil eden General Bem'e ithafen *Az erdelyi hadsereg* (Erdel Ordusu) (1849, Mart) adlı şiiri yazar (Petőfi Sándor költeményei 1200-1201). Bu şiir General Bem'in, Petőfi'nin hayatındaki yerini ve ondaki etkilerini göstermesi açısından oldukça önemlidir.

Petőfi, onu koruyan kollayan, ona bir baba gibi yaklaşan birini bulmasına karşın kendi canından, kanından olan öz babasını 21 Mart'ta, 17 Mayıs'ta ise annesini kaybedince bunca zaman yaşadığı sıkıntılara ve acılara bir yenisi daha eklenir. Şair, hayatının her aşamasında olduğu gibi bu acı durum karşısında da kaleme sarılır ve derdini, kederini, acısını *Szüleim halára* (Ailemin Ölümü Üzerine) (1849, Mayıs) adlı şiiri yazarak hafifletmeye çalışır (Petőfi Sándor költeményei 1206-1208).

⁹ Bu şiirden yapılan alıntı makalenin yazarı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

Aynı yıl Nisan ayında, başka bir deyişle hayatının son döneminde, yahut ihtilalde sona yaklaşırken Petőfi, Sekellerle ilgili duygu ve düşüncelerini tekrar kaleme alır ve bu halkın tek bir amaç doğrultusunda kahramanca, cesurca savaştığından, hiç bir amaç gütmenden sadece özgürlük noktasında buluştuğundan bahseder *A székelyek* (Sekeller) (1849, Nisan) adlı şiirinde (Petőfi Sándor költeményei 1204-1205):

„Nem mondom én: előre székelyek!
Előre mentek úgyis, hős fiúk;
Ottan kíván harcolni mindegyik,
Hol a csata legrémesebben zúg.
Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Sekeller ileri!” diye ben söylemedim,
Zaten ileri gittiler, kahraman gençler;
Her biri orada savaşmak ister,
Savaşın en feci bir şekilde cereyan ettiği yerde.
Bir tek Sekel kanı hala yozlaşmadı!
Her bir damla kanı gerçek bir inci değerinde.

Ugy mennek a halál elébe ök,
Amint más ember menyegzőre mén;
Virágokat tűznek kalapjaik
Mellé, s dalolnak a harc amezején.
Csak nem fajult el még a székely vér!
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér.

Onlar ölümün önüne böyle gittiler,
Başkalarının düğüne gittiği gibi;
Çiçekler takarlar şapkalarının kenarına
Ve savaş meydanında şarkı söylerler.
Bir tek Sekel kanı hala yozlaşmadı!
Her bir damla kanı gerçek bir inci değerinde.

Ki merne nékik ellenállani?
Ily bátorságot szívében ki hord?
Mennek, röpülnek, mint a szél, s üzük
Az ellenséget, mint a szél a port!
Csak nem fajult el még a székely vér,
Minden kis cseppje drágagyöngyöt ér!”

Kim onlara karşı gelmeye cesaret eder?
Kim böylesi bir cesareti yüreğinde taşır?
Rüzgar gibi giderler, uçarlar ve kovarlar
Düşmanı, rüzgarın tozu süpürdüğü gibi!
Bir tek Sekel kanı hala yozlaşmadı!
Her bir damla kanı gerçek bir inci değerinde.¹⁰

Sekellerle ilgili ele alınan bu iki şiir, Petőfi açısından Sekellerin 1848-49 Macar Özgürlük ve Bağımsızlık Mücadelesi’ndeki önemini açıkça ortaya koymaktadır. Macar tarihinin bugüne kadar çözümlenemeyen problemleri arasında yer alan Sekeller, çeşitli araştırmalar sonucunda genelde bir Türk kavmi ya da Doğulu bir kavim olarak yorumlanmış ve bilimsel verilerle kanıtlanmaya çalışılmıştır. Bu araştırmalardan biri Szeged’li araştırmacı Elemér Moór’a aittir. Moór, *A honfoglaló magyarság megtelepülése és a székelyek eredete* (Yurt Tutan Macarların Yerleşimi ve Sekellerin Kökeni) adlı eserinde Sekellerin Türk kökenli olduğunu ve Orta Asya’daki *dzikil* (*çiğil*) halkından geldiğini dile getirmiştir.¹¹ Prof. Dr. László Rásonyi de Sekellerin ve adlarının menşei meselesine ışık tutan isimler arasında yer alır. Öksel Göçmen aracılığıyla dilimize tercüme edilen makalesinde Rásonyi, Sekellerin ve adlarının daha ziyade Türk kökenli olduğu yönündeki görüşlere yer vermiştir.¹² György Györffy ise *A magyarság keleti elemei*

¹⁰ Bu şiirden yapılan alıntı makalenin yazarı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

¹¹ Ayrıntılı bilgi için bkz: Moór, Elemér. *A honfoglaló magyarság megtelepülése és a székelyek eredete*. Szeged: Somogyi – könyvtár és városi múzeum, 1944.

¹² Ayrıntılı bilgi için bkz: Rásonyi, László. “Sekeller ve Adlarının Menşei.” Çev. Öksel Göçmen. *Türk Kültürü* X.113 (1972): 289-294.

(Macarların Doğu Unsurları) adlı çalışmasında *A székelyek eredete és településük története* (Sekellerin Kökeni ve Yerleşim Tarihi) alt başlığıyla Sekellerin kökeni meselesini ele almış ve yaptığı araştırmalar sonucunda onların Macarlardan farklı, Doğu kökenli bir kavim oldukları sonucuna ulaşmıştır.¹³ Bunlar gibi sayısız araştırmalar neticesinde Sekeller her ne kadar Macarlardan farklı bir kavim olarak görülse de Petőfi onları asla Macarlardan farklı görmemiş ve hatta Macarların kurtuluşunun sadece onlarla birlikte mümkün olacağına inanmış ve her iki şiirinde de bu hissiyatını açıkça dile getirmiştir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, yaklaşık bir buçuk yıl kadar süren 1848-49 Macar Bağımsızlık ve Özgürlük Mücadelesi, Macar ulusunun tarihinde meydana gelen son derece önemli ve ağır bedellerin ödendiği mücadelelerden biridir. Bu mücadele her ne kadar Macar ulusu açısından olumsuz sonuçlanmış olsa da bu ulus bazen Macar hükümdarlığının himayesinde, ama çoğu zaman yabancı devletlerin boyunduruğu altında kendi özgürlük ve bağımsızlık mücadelesi karşısındaki tüm engellere direnişini sürdürmüştür. Petőfi de kendi döneminde, gerek eylemleriyle gerekse Sekellerden veya onların yaşadıkları topraklardan, Erdel'den söz eden şiirleriyle ve Macar halkının yaşadıklarını, mücadelesini anlattığı eserleriyle bu mücadeleye destek olmuş ve tarih sahnesinde önemli olan bu olayı birçok şiiriyle adeta ölümsüzleştirmiştir.

¹³ Ayrıntılı bilgi için bkz: Györffy, György. *A magyarság keleti elemei*. Budapest: Gondolat, 1990.

KAYNAKÇA

- BEÖTHY, Zsolt. *A magyar irodalom története*. 2. baskı. Budapest: Az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai R. Társulat, 1896.
- BRAUCH, Magda. "Szerelem gyöngyei." *Nyugati Jelen* 17 Nisan 2007: Web. 25 Mart 2015.
- GÜNGÖRMÜŞ, Naciye. "Ölümünün 140. Yıldönümünde Sándor Petőfi." *DTCF Dergisi* XXXIV. 1-2 (1991): 109-115.
- ILYÉS, Gyula. *Petőfi Sándor*. Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1962.
- KLANICZAY, Tibor. *A magyar irodalom története III*. Budapest: Akadémia Kiadó, 1965.
- MOÓR, Elemér. *A honfoglaló magyarság megtelepülése és a székelyek eredete*. Szeged: Somogyi – Könyvtár és Városi Múzeum, 1944.
- NECATİGİL, Behçet. "Balkan Ülkeleri Edebiyatlarından Türkçeye Çeviriler." *Türk Dili, Çeviri Sorunları Özel Sayısı*. Ankara: Türk Dil Kurumu, 1978.
- ÖZERDİM, Sami Nabi. "Macar Yazımından Çeviriler". *A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık 1979-1980*. Ankara: S.B.F Basın ve Yayın Yüksekokulu Basımevi, 1981. 247-262.
- PÁL, Fodor. "Ondokuzuncu Yüzyılın İlk Yarısında Macar Reform Hareketleri ve 1848-1849 Devrimi." *Doğumunun 200. Yıldönümünde Lajos Kossuth 1848-49 Macar Özgürlük Mücadelesi ve Osmanlı-Macar İlişkileri Sempozyumu*. Ed. Celal İnal-Naciye Güngörmüş. Ankara: 2002. 17-42.
- PETŐFI, Sándor. *Aşk ve Hürriyet Şiirleri*. Çev. Necmi Seren. İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi, 1943.
- PETŐFI, Sándor. *Şiirler*. Çev. Tahsin Saraç. İstanbul: Cem, 1976.
- Petőfi Sándor költeményei*. Budapest: Helikon Kiadó, 1989.
- PETŐFI, Sándor. *Útirajzok*. Budapest: Neumann Kht., 2002. *Magyar Elektronikus Könyvtár*. Web. 13 Mart 2015.
- RÁSONYI, László. "Sekeller ve Adlarının Menşei." Çev. Öksel Göçmen. *Türk Kültürü* X.113 (1972): 289-294.
- SZERB, Antal. *Magyar irodalom történet*. 10. Baskı. Budapest: Magvető Könyvkiadó, 1934.